



सडक दुर्घटना न्यूनीकरणमा राज्यको भूमिका प्रमुख

नेपालमा भयावह रूपमा सडक दुर्घटना बढ्दै गएको छ ।
विगत एक महिनाभित्र सडक दुर्घटनामा परी २० जनाभन्दा
बढीको ज्यान गएको छ भने करोडौं रुपैयाँको क्षति भएको छ ।
परिवारका प्रियजनको अत्याधिकै, अकालमा विमत्स मृत्यु हुनु
भनेको परिवारसाथिको बज्जपात हो भने राष्ट्रको ठूलो क्षति हो ।
सडक तथा पुलबाट बाहिर खाँच, नदीमा खस्ने, गाडी जुध्ने,
अनियन्त्रित भई गाडी पल्टने, सडकयात्री सडक पार गर्दा
गाडीले ठक्कर दिने लगायतले सडक दुर्घटना बढिरहेका
छन् । सबै हतारमा हुन्छन् । कोही पर्खन चाहेदैन । यही
नपर्खने जिताहा मनोवृत्तिका कारण सडक दुर्घटना हुने गरेको
छ । हरेक दिन सडक दुर्घटनामा कसै न कसैले ज्यान
गमाइरहेकै छ ।

सङ्क यातायातका साधनको दुर्घटनामा दैनिक सात जनाले ज्यान गुमाउने गरेको सरकारी तथ्याङ्क छ । दुर्घटनाले ज्यानमात्रै लिँदैन, धाइते बनाएर जीवनभर कामै गर्न नसक्ने पनि बनाउँछ । दुर्घटना व्यहेनु परेको परिवारलाई थाहा हुन्छ यसको मानसिक आघात कति भयझकर र पीडादायी हुन्छ । सङ्क दुर्घटना प्रमुख कारण सङ्कको दुर्दशा पनि हो । नेपालमा जति पनि सङ्क छन्, गतिलो छैनन् । एक त कालोपत्रे गरेको सङ्क कम छ, त्यही कालोपत्रेको पनि रास्रो स्तर छैन । भत्कलु, बिग्रनु, बेलामा मर्मत नहुनु र सङ्ककमै आहाल जम्नु सामान्य जस्तै छ नेपालमा । चालकको कमजोरी र लापरबाहीका कारणले दुर्घटना बढिरहेको छ । सङ्क यातायात गुडाउने शैली र संस्कारको पनि उत्तिकै कमी नेपालीमा छ । एक त सार्वजनिक यातायातका साधन हाँक्ने चालकमध्ये धेरैमा शैक्षिक योग्यताको कमी छ । चेतनाको अभाव छ । अस्वस्थ प्रतिस्पर्धाले गर्दा अस्वस्थ हँकाइले पनि दुर्घटना निर्मितरहेको छ । जहिले पनि सुनिने र दुर्घटना हुने बित्तिकै हरेक मानिसको मनमा उठ्ने भनेको चालकले मादकपदार्थ सेवन गरेका कारणले दुर्घटना भएको हो भन्ने छ । यसमा सत्यता पनि हुन्छ । यो कारण पनि सङ्क दुर्घटनासँग जोडिने सँचो हो ।

राज्यले सडक सुरक्षाको कुनै कार्यक्रम बनाउँदैन । सरकार केवल सडक यति निर्माण गर्याँ र दुर्घटनामा यति मरे र यति अस्पताल भर्ना मात्र सुनाउँछ, तर त्यसको स्तर र त्यहाँ यातायात सञ्चालन र नियमन तथा कारणका बारेमा कुनै ख्याल गर्दैन । सडक यातायात दुर्घटनाको भयावहता हेर्दा सरकार सवेदनशील हुनै पर्नेछ । सडक सुरक्षाको देशव्यापी अभियान चलाउन जरुरी छ । सडक पूर्वाधारहरूलाई सुरक्षित बनाउन सकिएन भने दुर्घटना कम हुँदैन । राज्यले प्रमावकारी योजना बनाएर कडाइ साथ लागू नगर्ने हो भने नागरिकले अकालमा ज्यान गुमाइरहनुपर्दै । ट्राफिक नियमको पालना नेपालमा निकै फितलो छ । अतिले खति गर्दै भने भौं युवा उमेरका चालकमा अहम् देखिन्दै । युवामा अति आत्मविश्वास र पेलाहा प्रवृत्तिका कारणले बढाउ गएकाले चालकलाई ट्राफिक शिक्षा दिन र कडा कानून पालना गराउन राज्य पक्ष जिम्मेवार रूपमा लाग्नुपर्दै ।

ब्राउन सुगरसहित युवती पक्काउ

काँकरभिट्टास्थित मेची पुलवाट बाउन
सुगर र नगदसहित एक युवती पक्राउ
प्रोप्रा लाउ ।

परका छन् ।
मेचीनगर नगरपालिका-६ स्थित पुरानो
मेची पुलमा भारतको पानीद्याङ्गावाट
नेपालतर्फ सिटी सफारीमा चढेर आउदै
गरेर की सुनसरी जिल्ला रामधुनी
नगरपालिका-७ की २४ वर्षीया कन्चन
परियारलाई ब्राउन सुगर र नगदसहित
पकाउ गरिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय
भाषाले जनाएको छ ।

A close-up portrait of a young person with dark hair, wearing a light blue surgical mask and a black zip-up jacket with white stripes on the shoulders. They are standing in front of a solid blue background.



उदाङ्गो बनाएको छ ।

नेपालको सविधानले महिलालाई आफ्नो शरीर आफ्नो अधिकारको सुनिश्चित गरेको छ । अर्थात् पहिलोपटक महिलालाई सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी हक दिएको छ । यसले महिला गर्भवती हुने वा नहुने रोजन पाउनेदेखि राज्यबाट सुरक्षित मातृत्व सेवा पाउनु पर्ने अधिकारलाई समेतछ । विवाह गर्ने वा नगर्ने, कहिले गर्ने, को सँग गर्ने, सन्तान जन्माउने वा नजन्माउने करिं जन्माउने र कहिले जन्माउने भन्ने अधिकार महिलाले निर्णय गर्न पाउँछन् । सेवालाई सुरक्षित, गुणस्तरीय, सर्वसुलभ तथा पहुँचयोग्य बनाउन सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन् अधिकार ऐन २०७५ लागू गरिएको छ । तर, अहिले पनि बाबुआमाले रोजेको केटासँग विवाह नगर्दा परिवार त्याग्नु परेका र सन्तान नजन्माउँदा परित्त छोडेन गरेका थुप्रै घटना छन् । विवाहदेखि सन्तान जन्माउने बेलासम्म आइपुदा महिलामाथि थुप्रै विभेद र हिंसा भएका छन् ।

अफै पनि धेरै महिला कम उमेरमा विवाह गर्न बाध्य छन्। जनगणनाको तथ्याङ्कमा बिहेवारी २०

ঘৰপৰিবাৰ হেনে র ভান্সা সম্মান্তে কাম মহিলামাথি
 ছ। তাৰ, যসলাঈ কাম মানিন। পাৰিশ্ৰমিক পণি
 দিইদেন। মহিলাহুৰ আৰ্থিক উপাৰ্জনকা কামমা কম
 সহভাৱী ছন। তথ্যাক অনুসূৰ দেশকা ৪২.৯ প্ৰতিশত
 মহিলালৈ আৰ্থিক উপাৰ্জনকো কাম গৈনেনৰ। যস্তো সংল্যা
 পুৰুষকো ৩১.৬ প্ৰতিশত ছ। আৰ্থিক উপাৰ্জনকা কাম
 গৰী হালৈ পণি ধৈৰে মহিলালৈ পৰম্পৰাগত কাম গৰেকা
 পাইছন্তু। জস্তো কি আৰ্থিক কামমা সংলম্বন মহিলামধ্যে
 ৫৬.৯ প্ৰতিশত মহিলা কৃষি মজদুরীকো কাম গৰ্ছন।
 ২৬.৯ প্ৰতিশত অন্য পাৰিশ্ৰমিককা কাম গৰ্ছন।
 প্ৰাচীনিক তহ, ডাকটাৰ ইজৰীনিয়া জস্তা বিশেষজ্ঞতা
 ভएকা কামমা মহিলা সংলম্বন অসাধ্য কৰ ছ।
 সেবামূলক র কৰ আৰ্থিক উপাৰ্জনকা কাম গৰ্দা মহিলাকো
 আৰ্থিক পহুঁচ কমজোৰ ছ। রাজনীতিমা নিন্যাণ্যিক
 তহমা নহুঁদা শক্তি র নিয়ন্ত্ৰণ পণি পুৰুষকো হাতমা
 ছ।

लैंड्रिक असमानता हुनु भनेको महिला, पुरुष र अन्य लिङ्गी भएकै कारण असमान र भेदभावपूर्ण व्यवहार हुनु हो । व्यक्तिलाई आफ्नो कस्तो व्यवहारले लैंड्रिक असमानता र हिंसा भएको छ भन्ने ज्ञान नहनु

बेचबिखन, गर्भपतन जस्ता महिलालाई वस्तुका रूपमा प्रयोग गर्न खोजे मानसिकता लैज़िक हिंसाका कारक तत्व हुन् । गर्भमा छोरी भएको थाहा पाउँदा भ्रुण हत्या गर्ने प्रचलन अझै छ । धर्मका आडमा महिलामाथि गरिने विभेद उत्तरै छ । पितृसत्ताका कारण राजनीति, रोजगार, ज्याला, प्रजनन्, कार्यस्थलमा दिने जिम्मेवारी, बजेट तथा कार्यक्रममा लैज़िक विभेदू छ । तिनै विभेदले पनि हिंसा जन्माएको छ । धैरैले रुढीवादी संस्कार मान्दा तर लैज़िक संवेदनशीलता नबुझ्दा हिंसा गरेको देखिन्छ ।

स्वस्थ र समतामूलक समाज निर्माण गर्न लैङ्गिक समानता आवश्यक छ । त्यसका लागि लैङ्गिक संवेदनशीलता बुझेपर्ने हुन्छ । समान भन्दैमा सबैलाई उसै अवसर र उपयोगिता नहुन सक्छ । त्यसका लागि समतामूलक व्यवहार चाहिन्छ । पुरुष, महिला र यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकका लागि गर्नुपर्ने थुप्रै फरकखाले विषय हुन्छन् । त्यस्ता विषयमा राज्यले संबोधन गरिदिनुपर्छ । फरक लिङ्गीका फरक आवश्यकता बुझ्न र अहिलेसम्मको धारणा फेर्न बोलिदेखि व्यवहार, नीतिदेखि कार्यक्रमसम्म लैङ्गिक संवेदनशीलता चाहिछ । लैङ्गिक संवेदनशीलताले मात्रै लैङ्गिकताका आधारमा हुने सबै प्रकारका हिंसा विभेद, कुरीति अन्धविश्वास अपराध बहिष्करण र बज्जितीकरणलाई अन्त्य गर्दै महिला र पुरुषबीच हुने गरेका सबै किसिमका विभेद, र असमानता हटाउन सकिन्छ । बालबालिका, किशोर, वयस्क, वृद्धा महिला र सबै लिङ्गका व्यक्तिलाई बिना भेदभाव सामाजिक जीवनस्थान गर्ने सम्भाष तत्त्वात्मक मिक्कूँ ।

सम्मानत जावनयापन गर्न सक्षम तुल्याउन साकच्छ ।
सङ्गीयता कार्यान्वयनसंगै देशमा सात प्रदेश सरकार
छन् । तिनमा मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को
कार्यालयसहित कम्तीमा सातदेखि १५ मन्त्रालय छन् ।
त्यस मातहतका महाशाखा र एक दर्जनभन्दा बढी
निर्देशनालय छन् । जिल्ला तहमा विषयगत डिभिजन
कार्यालय खोलेइएका छन् । तर, जनसंस्थामा करिब
५१ प्रतिशत महिलालाई सम्बोधन गर्न कुनै संरचना
छैन । मन्त्रालय, महाशाखा, निर्देशनालय, डिभिजन
कार्यालय कैपै पनि महिलाको छुट्टै संरचना छैन । प्रदेश
संरचना बनाउँदा महिलाको आवश्यकता, मूल्याङ्कन
र भूमिका विस्तृइएको छ । सङ्गीयतामा महिला खोलो
तर्यो लौरो बिस्तर्यो भने जस्तै भएको छ । लैजिक
समानता, महिला सशक्तिकरण बढाउन लैजिकताका
आधारमा हुने हिंसा घटाउन र तिनमा पैरवी गर्न छुट्टै
संरचना बन्नुपर्छ । बल्ल लैजिक समानता कायम
राख्न र महिला अधिकारको उपलब्धि संस्थागत गर्न
सहज हुनेछ ।

राजनीतिक नेतृत्व तहमा लैंड्रिंग वा महिला संरचना महिलाका लागि मात्रै हो भन्ने गलत बुझाइ छ । महिला वा अन्य लिङ्गीको अधिकार खोज्नु पुरुषको अधिकार घटाउने हो भन्ने गलत धारणा छ । लैंड्रिंग समानता खोज्नु पुरुषलाई असमान व्यवहार गर्नु होइन । पुरुषको अधिकार खोस्नु पनि होइन । बरु पुरुषको स्थानमा महिला र अन्य लिङ्गीलाई पनि पुच्चाउनु हो । फरक लिङ्गीका फरक पहिचान, आवश्यकता र समस्या हुन्छन् त्यसलाई बुझ्नु हो । लैंड्रिंग सबैदेनशीलता सबैले बुझ्न जसरी छ । लैंड्रिंग समानताका लागि महिला मात्रै होइन पुरुष पनि बोल्न र जटाउ आवश्यक छ ।



पारी भनेपनि पहिलो विवाह गर्दाको औसत उमेर महिलाको १८ छ भने पुरुषको २१ छ । विहे भएका मध्ये ४५ हजार ७७.३ अर्थात् ०.५ प्रतिशत महिलाले १० वर्ष पनि नपुढै विहे गरेका छन् । नेपाली समाज अफै पनि छोरा जन्माउन लालायित छ । यसले छोरा र छोरीबीच गर्भदरिखि नै विवेद छ । छोरी भए जन्म नै नदिए परिपाटी बढेको छ । प्रजनन् योग्य महिलाले जन्माएका एक करोड २७ लाख नौ हजार नौ सय ६९ सन्तानमा छोरीको संख्या जम्मा ४७.३ प्रतिशत छ । जबकि छोरा ५२.७ प्रतिशत छन् । भर्खर जन्मएका सन्तानमा छोरीको संख्या करिब पाँच प्रतिशतले कमी छ । यसले भविष्यमा ढूलो लैगिक असमानता मात्रै होइन, सङ्केत निम्नाउनेवाला छ ।

लैंगिक समानताको अर्को सूचक हो शक्तिमा पहुँच र नियन्त्रण । यसमा पनि महिला कमजोर छन् । महिलाहुँ वैनिक १८ घण्टासम्म काम गर्नन् ।

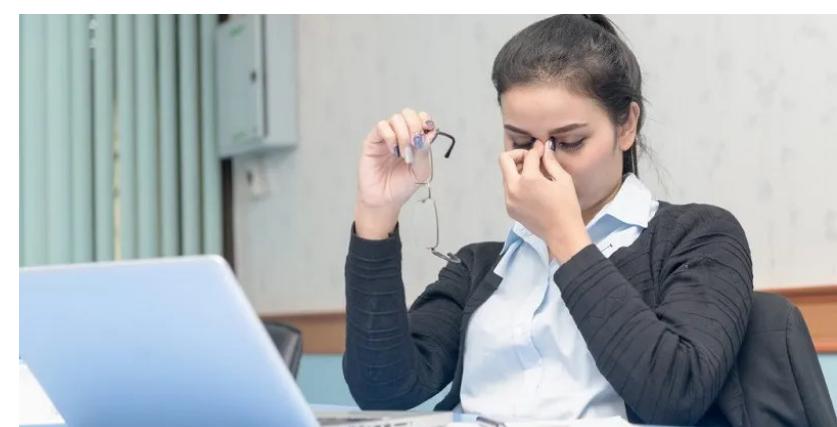
अदूर दृष्टि दोष : भविष्यको जटिल समस्या

Lens अदूर दृष्टि बढ़ने रोकने प्रमुख उपाय भएको
बताए। राति लगाएर सुन्ने र दिन गरी चश्मा
नलगाई दृष्टि सफा हुने र यसले अदूर दृष्टि
नियन्त्रण पनि हुने तथ्याङ्क प्रस्तुत गर्दै यस प्रविधिमा
कुनै ठूला जटिलता नभएको उनको भनाइ छ।

दृष्टि आँखा अस्पतालको दृष्टि विशेषज्ञ रोमान्स
चौधरीले अपुर दृष्टिमा आँखाका मांशपेसीहरुको
पनि असन्तुलन हुनसक्ने र यसले आँखा चाँडै
पाक्ने, टाउको दुख्ले तथा आँखा दुख्ले समस्याहरु
आउने गरेको जिकिर गरे। रिफ्रेक्टीम सर्जरी
पश्चात पनि यस्ता मांशपेसी जाँच गराएर समस्या
देखिए तत्काल उपचार आवश्यक पर्ने चौधरीको
शिवाय छ।

कार्यक्रममा विराटनगर आँखा अस्पतालका आँखा रोग विशेषज्ञ डा. पवन श्रेष्ठले औषधीको प्रयोगबाट अदूर दृष्टि कम गर्न सकिने बताए । उनले आफ्नो प्रस्तुति राख्दै नियमित रूपमा औषधीको प्रयोग गरिएमा यस्ता समस्याको निराकरण हुने उल्लेख गरे । त्यस्तै भिजन केयर डिभिजन नेपालबाट Zeiss Mark को प्रतिनिधिहरू अबीर चन्द्रा, जन्या चक्रवर्ती तथा अशोप आचार्यले अपुर दृष्टिलाई नियन्त्रण गर्न Zeiss sf] Myocare Lens निकै प्रभाकारी भएको तथ्याङ्क प्रस्तुत गरे ।

कार्यक्रममा बाल वालिकालाई चश्मा दिने,
कस्तोमा नदिने धारणा पेश गर्दै ठाकुरले



बच्चाहरुलाई सोही विधानमा निपूर्ण जनशक्तिले मात्र चश्मा दिनुपर्ने कुरामा जोड दिए। अदूर दृष्टि विस्तारै बहुन सक्ने कारणहरुमा निरन्तरको मोबाइल प्रयोग तर भित्र बस्ने बानीहरु तथा कार्यक्रमका अध्यक्ष डा. खत्रीले कार्यक्रम सफल भएको तथा आँखा स्वास्थ्य जनशक्तिले आफ्नो ज्ञान एक-आपसमा बाँहेर निकै फाईदा भएको उल्लेख गरे।

अत्यधिक नजिकको काम गर्ने वानी पनि प्रमुख रहेको बताइएको छ । अदूर दृष्टि हुने आमा बुवावाट जन्मिएका ४२% बच्चा अपुर दृष्टिको हुन सक्ने बताइएको छ ।

विराटनगर आँखा अस्पतालमा कार्यरत बरिष्ठ दृष्टि विशेषज्ञ पंकजराय अधिकारीले अदूर दृष्टिलाई रोकन नदिने उपायहरू बारेमा तथ्यहरू प्रस्तुत गरे ।

कार्यक्रममा दृष्टि विशेषज्ञ संघ कोशी प्रदेशका पुरानो कार्य समितिलाई सम्मान तथा विदाइ केन्द्रिय अध्यक्ष निरजदेव जोशीले गरेका थिए । भने नयाँ कार्य समितिलाई प्रमाण-पत्र वितरण निवर्तमान अध्यक्ष पंकजराय अधिकारीले गरेका थिए । कार्यक्रमको समापन कोशी प्रदेश नेपाल दृष्टि विशेषज्ञ संघका अध्यक्ष अजितकुमार ठाकुरले गरेका थिए ।

